

Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) είναι ένα από τα επτά θεσμικά όργανα της ΕΕ. Απαρτίζεται από δύο δικαιοδοτικά σώματα: το [Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης](#) καθεαυτό και το [Γενικό Δικαστήριο](#). Έχει δικαιοδοτική αρμοδιότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Τα ανωτέρω σώματα εξασφαλίζουν την ορθή ερμηνεία και εφαρμογή του πρωτογενούς και του παράγωγου δικαίου της ΕΕ στην επικράτεια της. Ελέγχουν τη νομιμότητα των πράξεων των θεσμικών οργάνων της Ένωσης και αποφαινόμενα σχετικά με το κατά πόσο τα κράτη μέλη σέβονται τις υποχρεώσεις που υπέχουν βάσει του πρωτογενούς και του παράγωγου δικαίου. Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ερμηνεύει επίσης το δίκαιο της Ένωσης, απαντώντας στα προδικαστικά ερωτήματα που υποβάλλουν εθνικοί δικαστές.

Δικαστήριο

A. Νομική βάση

- Άρθρο 19 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ), άρθρα 251 έως 281 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), άρθρο 136 Ευρατόμ και [Πρωτόκολλο αριθ. 3, που προσαρτάται στις Συνθήκες, περί του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης \(εφεξής «Οργανισμός»\)](#)·
- [Κανονισμός \(ΕΕ, Ευρατόμ\) 2015/2422 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2015, για την τροποποίηση του πρωτοκόλλου αριθ. 3 περί του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης](#)·
- Προϋπολογισμός της ΕΕ (τμήμα 4).

B. Σύνθεση και Οργανισμός

1. Μέλη

α Αριθμός (άρθρο 19 της ΣΕΕ και άρθρο 252 της ΣΛΕΕ)

Ένας δικαστής ανά κράτος μέλος (28). Το Δικαστήριο επικουρείται από οκτώ γενικούς εισαγγελείς, ο αριθμός των οποίων μπορεί να αυξηθεί από το Συμβούλιο, εφόσον το ζητήσει το Δικαστήριο. Οι Δικαστές του Δικαστηρίου εκλέγονται από τις τάξεις τους έναν Πρόεδρο και έναν Αντιπρόεδρο για τριετή ανανεώσιμη θητεία.

β Προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται (άρθρο 253 της ΣΛΕΕ και άρθρο 19 της ΣΕΕ)

- Οι δικαστές και οι γενικοί εισαγγελείς πρέπει να πληρούν τις αναγκαίες προϋποθέσεις για την άσκηση ανώτατων δικαστικών αξιωμαίων στη χώρα τους ή να είναι νομικοί αναγνωρισμένου κύρους.

— Η ανεξαρτησία τους πρέπει να είναι υπεράνω πάσης αμφιβολίας.

γ Διαδικασία διορισμού (άρθρο 253 της ΣΛΕΕ)

Οι δικαστές και οι γενικοί εισαγγελείς διορίζονται με κοινή συμφωνία των κυβερνήσεων των κρατών μελών κατόπιν διαβούλευσης με την αρμόδια επιτροπή που γνωμοδοτεί σχετικά με την επάρκεια των υποψηφίων (άρθρο 255 της ΣΛΕΕ).

2. Χαρακτηριστικά του αξιώματος

α Διάρκεια (άρθρο 253 της ΣΛΕΕ και Οργανισμός)

— Έξι έτη. Μερική ανανέωση κάθε τρία έτη, με το ήμισυ των δικαστών και των γενικών εισαγγελέων να αντικαθίστανται εκ περιτροπής.

Απερχόμενοι δικαστές και γενικοί εισαγγελείς είναι δυνατόν να διοριστούν εκ νέου.

β Προνόμια και ασυλίες (Οργανισμός)

Οι δικαστές και οι γενικοί εισαγγελείς απολαύουν ετεροδικίας. Σε ό,τι αφορά τις πράξεις τους υπό την επίσημη ιδιότητά τους, εξακολουθούν να απολαύουν της ετεροδικίας και μετά τη λήξη των καθηκόντων τους. Μπορούν να παυθούν μόνον κατόπιν ομόφωνης απόφασης του Δικαστηρίου.

γ Υποχρεώσεις (Οργανισμός)

Οι δικαστές και οι γενικοί εισαγγελείς:

- ορκίζονται (ανεξαρτησία, αμεροληψία και τήρηση του απορρήτου) προτού αναλάβουν τα καθήκοντά τους·
- δεν δύνανται να ασκούν κανένα πολιτικό ή διοικητικό λειτουργήμα ούτε κάποια άλλη επαγγελματική δραστηριότητα·
- αναλαμβάνουν τη δέσμευση να τηρούν τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το αξίωμά τους.

Γ. Οργάνωση και λειτουργία (άρθρο 253 της ΣΛΕΕ και Οργανισμός)

1. Εσωτερική οργάνωση

Ο Οργανισμός του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης ορίζεται σε ιδιαίτερο πρωτόκολλο που είναι προσαρτημένο στις Συνθήκες (άρθρο 281 της ΣΛΕΕ). Το Δικαστήριο εκλέγει μεταξύ των μελών του τον Πρόεδρο και τον Αντιπρόεδρό του, για τριετή ανανεώσιμη θητεία (άρθρο 9α του πρωτοκόλλου αριθ. 3). Ο Πρόεδρος διευθύνει τις εργασίες του Δικαστηρίου και προεδρεύει στις ακροάσεις και τις διαβουλεύσεις της ολομέλειας ή του τμήματος μείζονος συνθέσεως. Ο Αντιπρόεδρος επικουρεί τον Πρόεδρο κατά την άσκηση των καθηκόντων του και τον αντικαθιστά, όταν είναι απαραίτητο. Το Δικαστήριο διορίζει τον γραμματέα του. Ο γραμματέας είναι ο γενικός γραμματέας του οργάνου και διαχειρίζεται τα τμήματά του υπό την εποπτεία του Προέδρου του Δικαστηρίου.

2. Λειτουργία

Το Δικαστήριο καταρτίζει τον κανονισμό του, ο οποίος υπόκειται στην έγκριση του Συμβουλίου, που αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία. Το Δικαστήριο δύναται να συνέλθει ως ολομέλεια με 28 δικαστές, ως τμήμα μείζονος συνθέσεως με 15 δικαστές ή σε

τμήματα (3 ή 5 δικαστές). Το όργανο χρηματοδοτείται από τον προϋπολογισμό της ΕΕ, στο πλαίσιο ξεχωριστού τμήματος ειδικού για αυτό (τμήμα 4).

Δ. Επιτεύγματα

Το Δικαστήριο έχει αποδεδειγμένα αποτελέσει κινητήριο δύναμη της διαδικασίας της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

1. Γενικά

Η απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Ιουλίου 1964 στην υπόθεση Costa/Enel υπήρξε θεμελιώδους σημασίας για τον καθορισμό του ευρωπαϊκού κοινοτικού δικαίου ως ανεξάρτητου νομικού συστήματος που υπερισχύει των εθνικών νομοθετικών διατάξεων. Ομοίως, η απόφαση της 5ης Φεβρουαρίου 1963 στην υπόθεση Van Gend & Loos καθιέρωσε την αρχή ότι το κοινοτικό δίκαιο είναι άμεσα εφαρμόσιμο στα δικαστήρια των κρατών μελών. Πρέπει να υπενθυμίσουμε ορισμένες σημαντικές αποφάσεις που αφορούν την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως η απόφαση της 14ης Μαΐου 1974 στην υπόθεση Nold, στην οποία το Δικαστήριο αποφαινεται ότι τα θεμελιώδη δικαιώματα αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα των γενικών αρχών του δικαίου, για την τήρηση των οποίων μεριμνά (4.1.2).

2. Επί ειδικών θεμάτων

- Το δικαίωμα εγκατάστασης: απόφαση της 8ης Απριλίου 1976 στην υπόθεση Royer, με την οποία το Δικαστήριο επιβεβαίωσε το δικαίωμα υπηκόου ενός κράτους μέλους να διαμένει σε άλλο κράτος μέλος ανεξάρτητα από το αν διαθέτει άδεια παραμονής που χορηγείται από τη χώρα υποδοχής.
- Η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων: απόφαση της 20ής Φεβρουαρίου 1979 στην υπόθεση Cassis de Dijon, στην οποία το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι κάθε προϊόν που παράγεται και διατίθεται νόμιμα σε ένα κράτος μέλος πρέπει καταρχήν να μπορεί να διατίθεται στην αγορά οποιουδήποτε άλλου κράτους μέλους.
- Η εξωτερική αρμοδιότητα της Κοινότητας: απόφαση AETR, της 31ης Μαρτίου 1971, στην υπόθεση Επιτροπή κατά Συμβουλίου, με την οποία αναγνωρίστηκε το δικαίωμα της Κοινότητας να συνάπτει διεθνείς συμφωνίες σε τομείς όπου εφαρμόζονται οι κοινοτικοί κανόνες.
- Πρόσφατες αποφάσεις που καθιερώνουν την υποχρέωση καταβολής αποζημιώσεων εκ μέρους των κρατών μελών που δεν έχουν μεταφέρει οδηγίες στην εθνική τους νομοθεσία ή δεν το έπραξαν εγκαίρως.
- Διάφορες αποφάσεις που σχετίζονται με την κοινωνική ασφάλιση και τον ανταγωνισμό.
- Νομολογία για παραβιάσεις του κοινοτικού δικαίου από τα κράτη μέλη, που είναι ζωτικής σημασίας για την ομαλή λειτουργία της κοινής αγοράς.

Ένα από τα κυριότερα επιτεύγματα του Δικαστηρίου υπήρξε η διατύπωση της αρχής, σύμφωνα με την οποία οι Συνθήκες δεν πρέπει να ερμηνεύονται κατά τρόπο αυστηρό, αλλά να εξετάζονται στο πλαίσιο του σταδίου της ολοκλήρωσης και των στόχων που ορίζονται από τις ίδιες τις Συνθήκες. Η αρχή αυτή επέτρεψε στην Κοινότητα να εκδίδει νομοθετικές διατάξεις σε τομείς για τους οποίους δεν υπάρχουν συγκεκριμένες

διατάξεις στις Συνθήκες, π.χ. για την καταπολέμηση της ρύπανσης (σε απόφασή του της 13ης Σεπτεμβρίου 2005 στην υπόθεση C-176/03, το Δικαστήριο επέτρεψε στην πραγματικότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση να θεσπίζει κανόνες στον τομέα του ποινικού δικαίου, εφόσον αυτοί είναι «απαραίτητοι» για την επίτευξη του επιδιωκόμενου στόχου στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος).

Κατά το 2018 εισήχθησαν ενώπιον του Δικαστηρίου 849 υποθέσεις, συμπεριλαμβανομένων 568 αιτήσεων εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως, 63 ευθείων προσφυγών και 199 αναιρέσεων κατά αποφάσεων του Γενικού Δικαστηρίου. Έχουν περατωθεί 760 υποθέσεις, συμπεριλαμβανομένων 520 αιτήσεων εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως, 60 ευθείων προσφυγών και 165 αναιρέσεων κατά αποφάσεων του Γενικού Δικαστηρίου.

Το Γενικό Δικαστήριο

A. Νομική βάση

Άρθρα 254 έως 257 της ΣΛΕΕ, άρθρο 40 της Συνθήκης Ευρατόμ και τίτλος IV του Πρωτοκόλλου αριθ. 3, που προσαρτάται στις Συνθήκες, περί του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

B. Διάρκεια και Οργανισμός (άρθρο 254 της ΣΛΕΕ)

1. Μέλη

α Αριθμός (άρθρο 19 της ΣΕΕ, άρθρο 254 της ΣΛΕΕ)

Το άρθρο 254 της ΣΛΕΕ ορίζει ότι ο αριθμός των δικαστών καθορίζεται από τον Οργανισμό του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. [Το άρθρο 48 του Πρωτοκόλλου αριθ. 3 περί του Οργανισμού, όπως τροποποιήθηκε τελευταία από τον κανονισμό \(ΕΕ, Ευρατόμ\) αριθ. 2016/1992, της 6ης Ιουλίου 2016](#), ορίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο θα απαρτίζεται από 47 δικαστές από την 1η Σεπτεμβρίου 2016 και από δύο δικαστές ανά κράτος μέλος από την 1η Σεπτεμβρίου 2019. Οι δικαστές διορίζονται με κοινή συμφωνία των κυβερνήσεων των κρατών μελών κατόπιν διαβούλευσης με την αρμόδια επιτροπή που γνωμοδοτεί σχετικά με την επάρκεια των υποψηφίων για την άσκηση των καθηκόντων του δικαστή. Η θητεία τους είναι εξαετής και μπορεί να ανανεωθεί. Οι δικαστές είναι δυνατόν να κληθούν να ασκήσουν καθήκοντα γενικού εισαγγελέα και, σε αντίθεση με το Δικαστήριο, το Γενικό Δικαστήριο δεν έχει μόνιμους γενικούς εισαγγελείς.

β Προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται

Όμοιες με αυτές του Δικαστηρίου (Άρθρο 19 της ΣΕΕ).

γ Διαδικασία διορισμού

Όμοια με αυτή του Δικαστηρίου.

2. Χαρακτηριστικά του αξιώματος

Όμοια με αυτά του Δικαστηρίου.

Γ. Οργάνωση και λειτουργία

Οι δικαστές ορίζουν τον Πρόεδρό τους, ο οποίος είναι ένας από αυτούς, για τριετή περίοδο και τον Γραμματέα τους για εξαετή θητεία, αν και το Γενικό Δικαστήριο

χρησιμοποιεί τις υπηρεσίες του Δικαστηρίου για την κάλυψη των διοικητικών και γλωσσικών αναγκών του.

Σε συμφωνία με το Δικαστήριο, το Γενικό Δικαστήριο καταρτίζει τον [κανονισμό](#) του. Το Δικαστήριο συνεδριάζει σε τμήματα, αποτελούμενα από τρεις ή πέντε δικαστές. Ο κανονισμός του καθορίζει πότε το Γενικό Δικαστήριο συνέρχεται εν ολομелεία, ως τμήμα μείζονος συνθέσεως ή με μονομελή σύνθεση. Σε ποσοστό άνω του 80% οι υποθέσεις που εκδικάζονται από το Γενικό Δικαστήριο ανατίθενται σε τμήμα τριών δικαστών. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, ενεργώντας σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία (μέσω κανονισμών είτε κατόπιν πρότασης της Επιτροπής και αφού ζητείται η γνώμη του Δικαστηρίου, είτε κατόπιν αιτήματος του Δικαστηρίου και αφού ζητείται η γνώμη της Επιτροπής), δύνανται να συστήνουν ειδικευμένα δικαστήρια υπαγόμενα στο Γενικό Δικαστήριο, τα οποία καλούνται να εξετάζουν και να λαμβάνουν αποφάσεις σε πρώτο βαθμό σε σχέση με ορισμένες κατηγορίες ενεργειών ή διαδικασιών που αφορούν συγκεκριμένους τομείς, όπως πχ. η σύσταση νέου ειδικευμένου δικαστηρίου για σήματα, σχέδια και υποδείγματα, το οποίο βρίσκεται αυτή τη στιγμή στο στάδιο των συζητήσεων.

Κατά το 2018 εισήχθησαν ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου 834 υποθέσεις και περατώθηκαν 1.009 υποθέσεις. Εάν ένας διάδικος δεν μπορεί να αντιμετωπίσει τα δικαστικά έξοδα, μπορεί να υποβάλει αίτηση για την παροχή δωρεάν δικαστικής αρωγής.

Το πρώην Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο ιδρύθηκε το 2004, ήταν αρμόδιο να αποφαινεται επί διαφορών μεταξύ των θεσμικών οργάνων της Ένωσης και των υπαλλήλων της, όταν τα εθνικά δικαστήρια ήταν αναρμόδια. Στο πλαίσιο μιας γενικής αύξησης του συνολικού αριθμού των δικαστών του Δικαστηρίου, το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης διαλύθηκε την 1η Σεπτεμβρίου 2016 και ενσωματώθηκε στο Γενικό Δικαστήριο με τον [κανονισμό \(ΕΕ, Ευρατόμ\) αριθ. 2016/1192 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 6ης Ιουλίου 2016, για τη μεταβίβαση στο Γενικό Δικαστήριο της αρμοδιότητας εκδίκασης σε πρώτο βαθμό των διαφορών μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των υπαλλήλων της](#). Υποθέσεις που εκκρεμούσαν ενώπιον του Δικαστηρίου Δημόσιας Διοίκησης κατά την 31η Αυγούστου 2016 μεταφέρθηκαν στο Γενικό Δικαστήριο από την 1η Σεπτεμβρίου 2016. Η εκδίκαση των υποθέσεων αυτών συνεχίζεται από το Γενικό Δικαστήριο από το στάδιο στο οποίο βρισκόταν κατά την ημερομηνία αυτή, οι δε διαδικαστικές πράξεις του πρώην Δικαστηρίου Δημόσιας Διοίκησης εξακολουθούν να ισχύουν.

Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Ήδη από το 1990 και με απόφαση του Δικαστηρίου επί προσφυγής που άσκησε το Κοινοβούλιο στο πλαίσιο της νομοθετικής διαδικασίας για την έγκριση μέτρων για την υγεία μετά το πυρηνικό ατύχημα του Τσερνομπίλ, έχει αναγνωριστεί στο Κοινοβούλιο το δικαίωμα να ασκεί ενώπιον του Δικαστηρίου προσφυγές ακυρώσεως, με σκοπό τη διατήρηση των προνομίων του στο πλαίσιο της νομοθετικής διαδικασίας.

Σύμφωνα με το άρθρο 257 της ΣΛΕΕ το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, αποφασίζοντας σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία, μπορούν να προβαίνουν στη σύσταση ειδικευμένων δικαστηρίων υπαγόμενων στο Γενικό Δικαστήριο, αρμόδιων να εκδικάζουν σε πρώτο βαθμό ορισμένες κατηγορίες προσφυγών οι οποίες ασκούνται σε συγκεκριμένους τομείς. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αποφασίζουν μέσω κανονισμών είτε μετά από πρόταση της Επιτροπής και διαβούλευση με το Δικαστήριο, είτε μετά από αίτημα του Δικαστηρίου και διαβούλευση με την Επιτροπή.

Σύμφωνα με το άρθρο 281 της ΣΛΕΕ, ο [Οργανισμός του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης](#) τροποποιείται από το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο στο πλαίσιο της συνήθους νομοθετικής διαδικασίας (υπό τη μορφή κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου). Παράδειγμα της συμμετοχής του Κοινοβουλίου αποτελεί η [πρόσφατη πρόταση του ίδιου του Δικαστηρίου](#), της 26ης Μαρτίου 2018, για τροποποίηση του Οργανισμού του: αφορά την πιθανότητα να επέλθουν ορισμένες τροποποιήσεις στην κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ του Δικαστηρίου και του Γενικού Δικαστηρίου σε σχέση με τις προδικαστικές αποφάσεις.

Το Κοινοβούλιο συγκαταλέγεται στα θεσμικά όργανα που αναφέρονται στο άρθρο 263 της ΣΛΕΕ και δύνανται (ως διάδικοι) να ασκούν προσφυγές ενώπιον του Δικαστηρίου.

Μετά την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισαβόνας, οι υποψήφιοι για τις θέσεις δικαστών και γενικών εισαγγελέων αξιολογούνται πρώτα από επιτροπή αποτελούμενη από επτά προσωπικότητες, μία εκ των οποίων προτείνεται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (άρθρο 255 της ΣΛΕΕ).

Udo Bux
05/2019

